

SocialdepartementetSocialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att fördela, betala ut och följa upp medel för att öka antalet disponibla vårdplatser

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fördela, betala ut och följa upp prestationsbaserade medel till regionerna i syfte att stimulera till en ökning av antalet disponibla vårdplatser.

Socialstyrelsen ska under 2024 betala ut 1 990 000 000 kronor i prestationsbaserade medel till regionerna i enlighet med *bilagorna 1* och *2*.

Socialstyrelsen får inom ramen för ändamålet ange ytterligare villkor för statsbidraget. I uppdraget ingår även att Socialstyrelsen ska följa upp resultaten av de prestationsbaserade medlen, t.ex. genom att sammanställa och analysera regionernas uppfyllnadsgrad av prestationskraven.

Socialstyrelsen ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Socialstyrelsen ska senast den 31 mars 2025 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2024 använda högst 1 993 200 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 1:11 Prestationsbundna medel för att korta vårdköerna, anslagspost 1 Insatser för att korta vårdköerna.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024. Socialstyrelsen får under 2024 använda högst 3 200 000 kronor för egna kostnader kopplade till uppdraget.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Svensk hälso- och sjukvård håller hög kvalitet och står sig väl i jämförelse med andra länder. Uppföljningar visar på goda medicinska resultat, att patienter över lag är nöjda med kvaliteten och att förtroendet för hälso- och sjukvården är högt. Samtidigt står svensk hälso- och sjukvård inför flera utmaningar, bl.a. långa vårdköer, bristande tillgänglighet och ett otillräckligt antal vårdplatser med bristande patientsäkerhet som följd.

Antalet vårdplatser per capita har minskat kontinuerligt de senaste decennierna, i såväl Sverige som övriga höginkomstländer. Mellan 2010 och 2022 minskade vårdplatserna från 2,7 till 1,9 vårdplatser per 1 000 invånare. År 2021 fanns i genomsnitt drygt 17 500 disponibla vårdplatser i Sverige, varav 80 procent var inom somatisk sluten specialiserad vård. Samtidigt har antalet överbeläggningar och utlokaliserade patienter inom somatisk vård ökat. I december 2022 var det i genomsnitt 6,4 överbeläggningar och 2,4 utlokaliseringar per 100 disponibla vårdplatser inom somatisk sluten specialiserad vård. De regionala skillnaderna är dock stora. För närvarande finns cirka 15 300 vårdplatser i sluten somatisk vård i Sverige, och Socialstyrelsen beräknar att ytterligare 2 360 vårdplatser behövs för att minska den brist som råder i nuläget.

Regeringen ser behov av att öka antalet vårdplatser inom hälso- och sjukvården. Brist på disponibla vårdplatser kan innebära stora patientsäkerhetsrisker genom att det bl.a. leder till överbelastade akutmottagningar, överbeläggningar och utlokaliseringar. Dessutom bidrar det till onödigt merarbete för vårdpersonal att ständigt söka efter lediga vårdplatser samtidigt som patienter utsätts för undvikbart lidande och längre väntan, liksom för risken att bli skickade mellan olika avdelningar och

hemskickade i förtid. Vidare medför vårdplatsbristen att vårdens förmåga att hantera kriser eller ett katastrofmedicinskt läge försämras.

I januari 2022 inledde Inspektionen för vård och omsorg en nationell tillsynsinsats av den svenska sjukhusvården mot bakgrund av bl.a. vårdplatsbristen. Tillsynen visar att samtliga granskade akutsjukhus har återkommande problem med utlokaliseringar, överbeläggningar och brist på disponibla vårdplatser. Myndighetens bedömning är att regionerna har minskat antalet vårdplatser i alltför hög utsträckning på sjukhusen, utan att ha säkerställt att vård kan ges i andra delar av vårdsystemet.

Regeringen understryker att personalen är hälso- och sjukvårdens viktigaste resurs. Samtidigt är det just kompetensförsörjningen som länge har varit en av vårdens stora utmaningar med stora svårigheter att både attrahera, rekrytera och behålla personal. Bristen på vårdplatser innebär även en mer pressad arbetssituation med mycket hård arbetsbelastning och en ohållbar arbetsmiljö för personalen. Det i sin tur gör arbetsplatser i vården mindre attraktiva och bidrar därigenom till kompetensförsörjningsproblematiken. Regeringen gav den 19 januari 2023 Socialstyrelsen ett uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning (S2023/00256).

Den 19 december 2023 överlämnade Försvarsberedningen totalförsvarsrapporten Kraftsamling – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret (Ds 2023:34) till regeringen. Försvarsberedningen anser att förmågan till att uthålligt öka antalet vårdplatser, särskilt för akutkirurgi och intensivvård, är den enskilt viktigaste för hälso- och sjukvården vid höjd beredskap och krig. Regionerna ska enligt rapporten ha möjlighet att dubblera antalet vårdplatser vid krig jämfört med fredstid.

Socialstyrelsen ska senast den 3 mars 2024 redovisa uppdraget om att skyndsamt stärka den nationella och regionala förmågan vid masskadehändelser (S2023/01226). Socialstyrelsen ska senast den 31 mars 2024 redovisa uppdraget att ta fram förslag till en nationell plan för att minska bristen på vårdplatser inom hälso- och sjukvården (S2023/00679).

På regeringens vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Lisa Fogelberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevisionen, SAM
Finansdepartementet/BA, OFA K
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKA
riksdagens socialutskott
Kammarkollegiet
Inspektionen för vård och omsorg
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
Sveriges Kommuner och Regioner
regionerna

Villkor för prestationsbaserade medel i syfte att öka antalet disponibla vårdplatser under 2024

För 2024 fördelas totalt 1 990 000 000 kronor som prestationsbaserade medel till regionerna i syfte att stimulera till en ökning av antalet disponibla vårdplatser. Syftet är att stärka all sjukhusvård.

Grundläggande krav: Rapportera vårdplatsdata

750 000 000 kronor fördelas mellan de regioner som uppfyller det grundläggande kravet att rapportera in vårdplatsdata till Socialstyrelsen. Socialstyrelsen ska betala ut medlen till regionerna efter rekvisition utifrån befolkningens mängd per den 1 november 2023, i enlighet med *bilaga 2*. För att inte bli återbetalningsskyldiga ska regionerna rapportera in följande data till Socialstyrelsen senast det datum myndigheten som anger. Socialstyrelsen får medge att regionerna fullgör rapporteringsskyldigheten på så sätt att data levereras till Socialstyrelsen via en mellanhand, exempelvis Sveriges Kommuner och Regioner, om det bedöms lämpligt.

- Antal överbeläggningar per 100 disponibla vårdplatser månadsvis 2023 och 2024.
- Antal utlokaliseringar per 100 disponibla vårdplatser månadsvis 2023 och 2024.
- Antal disponibla vårdplatser månadsvis 2023 och 2024 samt antal planerade disponibla vårdplatser månadsvis 2025.
- Regionens genomsnittliga beläggningsgrad månadsvis 2023 och 2024 samt ett målvärde för genomsnittlig beläggningsgrad månadsvis 2025.

Krav på prestation

Totalt 1 240 000 000 kronor fördelas baserat på regionernas prestationer kopplat till överbeläggningar och utlokaliseringar. Den ena hälften av medlen, 620 000 000 kronor, fördelas efter regionernas prestationer vad gäller överbeläggningar. Den andra hälften, 620 000 000 kronor, fördelas efter regionernas prestationer vad gäller utlokaliseringar. De två prestationerna mäts och bedöms månadsvis och var för sig under perioden februari–oktober 2024. November och december ingår inte i modellen eftersom medlen ska betalas ut innan årets utgång. Utbetalning sker engångsvis efter mätperiodens slut.

Fördelningsmodellen utgår från att varje region reserveras en del av månadspotten för respektive prestationskrav utifrån befolkningsstorlek per den 1 november 2023. Det innebär att knappt 69 000 000 kronor fördelas till regionerna per prestationskrav varje månad under mätperioden.

Regionerna kan kvalificera sig till sin reserverade månadspott för respektive prestationskrav på två sätt:

- **Förbättring jämfört med 2023**

Regionen uppvisar en förbättring jämfört med samma månad 2023 med minst 0,5 procent, dvs färre överbeläggningar respektive utlokaliseringar per hundra disponibla vårdplatser. Jämförelsen mot föregående år förutsätter att det finns ett värde för 2023 att jämföra med.

- **Placerar sig i topp 5 under 2024**

Regionen presterar så pass bra så att den utgör en av fem regioner med minst antal överbeläggningar respektive utlokaliseringar per hundra disponibla vårdplatser.

Om en region har förbättrat sig jämfört med 2023 och samtidigt placerar sig i topp 5 får regionen endast ersättning för den förstnämnda. Det går med andra ord inte att få medel både för förbättring och topp 5 för samma prestationskrav.

Kvarstående medel

Om en region inte uppfyller ett visst prestationskrav en viss månad överförs den månads medel för det prestationskravet till en s.k. bonuspott. I bonuspotten samlas de medel som inte betalas ut till regionerna under mätperioden p.g.a. att en eller flera regioner inte uppfyller prestationskraven. Bonuspotten utbetalas i december 2024 utifrån samma fördelning som medlen för uppfyllda prestationskrav. Det innebär att om regionens tilldelade medel för uppfyllda prestationskrav under året utgör exempelvis tre procent av regionernas totala medel för uppfyllda prestationskrav under året, kommer motsvarande andel om tre procent av bonuspotten att tillfalla regionen. På detta sätt speglar fördelningen av bonuspotten både prestationsnivå och befolkningsstorlek.

Fördelning av 750 000 000 kronor efter folkmängd den 1 november 2023 (kr).

Region	Befolkning	Belopp
Stockholm	2 455 914	174 464 006
Uppsala	404 714	28 750 203
Södermanland	302 310	21 475 595
Östergötland	472 660	33 576 973
Jönköping	369 201	26 227 419
Kronoberg	204 028	14 493 806
Kalmar	247 063	17 550 941
Gotland	61 093	4 339 944
Blekinge	158 226	11 240 109
Skåne	1 422 288	101 036 951
Halland	343 989	24 436 401
Västra Götaland	1 767 641	125 570 248
Värmland	283 661	20 150 801
Örebro	308 413	21 909 142
Västmanland	280 965	19 959 282
Dalarna	287 451	20 420 036
Gävleborg	286 085	20 322 998
Västernorrland	242 343	17 215 640
Jämtland	132 466	9 410 162
Västerbotten	278 518	19 785 451
Norrbottn	248 653	17 663 892
Totalt	10 557 682	750 000 000